

torum anno septimo; non autem profelyti. Deut. 15.3. Tertium, Iudæi non poterant dare ad vsuram Iudæis, sed profelytis, Deut. 23. 19. Reliqua erant communia. Ita ex Abulensi Cornelius in cap. 35. Num. v. 15.

8. Quintò, Homicidæ voluntarij, vt supra dictum, non gaudebant priuilegio asyli, sed tantum inuoluntarij. Excipiebatur vnus casus, vt si quis voluntariè occidisset iniustum inuasorem, vim vi repellendo. Is enim habebat ius asyli; & si probaret suam innocentiam, statim ex loco asyli domum remittebatur, nec tenebatur expectare mortem Pontificis; quia non erat propriè homicida, sed inculpatus vitæ suæ defensor. Ita Abulensis in cap. 20. Iosue quæst. 5. Serarius ibidem q. d. Cornelius loco citato. Quid autem dicendum de eo, qui in ipso asylo, seu in ipsis Refugij ciuitatibus homicidium perpetrasset? Abulensis ibid. quæst. 19. putat, non habuisse ius asyli.

9. Quæres, an etiam Christiani habeant aliqua asyla pro homicidis? Respondeo. Habent: sed in multis differunt à Iudæis. 1. quia Christiani habent asyla iure humano: Iudæi habebant iure diuino constituta. 2. apud Christianos omnes Ecclesiæ, cemiteria, cœnobia, domus religiosæ & Ecclesiasticæ, sunt asyla. Apud Iudæos erant multo pauciora, vt ex dictis patet. 3. Iudæi poterant extrahi ab asylo, vt causa eorum examinaretur. Christiani non possunt extrahi, ne quidem à Iudice aut Magistratu. 4. Asyla Iudæorum erant tantum pro homicidis inuoluntariis. Asyla Christianorum pro omnibus ferè reis. Excipiuntur nocturni agrorum depopulatores, publici latrones, & viarum obse-

fores

fores (cap. inter alia, De immunitate Ecclesiarum.) Item raptos virginum, proditores, sacrilegi, blasphemus, hæretici, apostatæ, Iudæi, & quotquot in ipsis asylo delinquant. Vide Serarium in caput 20. Iosue, quæstione 9.

CAPVT XX.

De Matrimonio veteris Testamenti.

DE Matrimonio extant hæc leges in veteri Testamento. Prima: Nemo contrahet matrimonium in gradu prohibito. (Leuit. 18. 6.) Secunda: *Ad mulierem, quæ patitur menstrua, non accedes*, (ibidem vers. 19.) Tertia: Si vnus ex fratribus mortuus fuerit sine prole, vxorem illius accipiet alter frater, & suscitabit semen fratri suo: Et primogenitum nomine illius nominabit. (Deut. 25. 5.) Quarta: Si alter frater noluerit accipere vxorem fratris sui, tunc vxor mortui, corâ senioribus, tollet calceamentum de pedibus eius, & spuet in faciem illius, dicens: *Sic fiet homini, qui non adificat domum fratris sui*, (ibidem v. 7.) Quinta: Si quis in bello captam mulierem alienigenam adamauerit propter pulchritudinem, & voluerit habere vxorem, introducet eam in domum suam: quæ rader caput suum, & præcidet vngues, & mutabit vestem, & fl. bit patrem & matrem suam vno mense. Et tunc fiet vxor illius. Si postea ei displicuerit, non vendet, sed liberam dimittet. (Deut. 21. 11.) Sexta, si quis habuerit duas vxores, *vnam dilectam, alterã odiosam*; & filius odiosæ fuerit primogenitus, dabit

dabit ei iura primogenituræ, nec præferet ei filium dilectæ. (ibid. v. 15.) Septima, *Omnes viri ducent uxores de tribu & cognatione sua: Et cuncta femina de eadem tribu maritos accipient, ut hereditas permaneat in familiis, nec sibi miscantur tribus, sed ita maneant, ut à Domino separata sunt* (Num. 36. 7.)

2. Circa has leges aliqua examinanda sunt. 1. An matrimonium fuerit præceptum in Vet. Testam. 2. In quoto gradu licuerit, vel non licuerit matrimonium contrahere? 3. An Iudæi potuerint accipere uxores alienigenas? 4. An potuerint accipere uxores extra suam tribum & familiam? 5. Quæ sit differentia inter matrimonium veteris ac noui Testamenti: Est igitur

Q V Æ S T I O I.

An matrimonium fuerit præceptum in veteri Testamento?

1. **R**atio dabitur est. Primò, quia Gen. 1. 28. & Gen. 9. 1. præcepit Deus: *Crescite & multiplicamini*. Secundò, quia Deuter. 7. 14. similiter præcepit: *Non erit apud te sterilis viriusque sexus*. Tertio, quia non legimus, aliquos in Vet. Testam. vixisse cœlibes. Quartò, quia ignominiosum erat, non habere prolem, vnde vulgare erat omnium axioma: *Maledictus, qui non reliquerit semen in Israël.*

2. Respondeo. Neque naturali, neque diuino præcepto, singuli in V. Testam. fuerunt obligati ad matrimonium. Prior pars patet, quia tametsi tota communitas naturali præcepto fuerit obligata, sicut etiam nunc est, conseruare se per procrea-

tionem

tionem proles, & consequenter per matrimonium; hoc tamen præceptum non obligabat singulos de communitate, sed totam communitatem generatim, vt docet D. Thom. in supplemento, q. 41. art. 2. Simile est de agricultura. Nam præceptum naturale est, colere agros ad conseruandam vitam humanam, non minus, quam procreare prolem: & tamen præceptum illud non obligat singulos; alioqui singuli deberent agros colere, quod est contra communem hominum sensum ac consuetudinem.

3. Posterior pars probatur, quia in veteri Testamento nullum extat diuinum præceptum, quod obliget singulos ad matrimonium. Nam illa verba, *Crescite & multiplicamini*, non continent præceptum, sed benedictionem. Nam Deus bis legitur dixisse illa verba hominibus. Semel primis parentibus in paradiso: & semel Noë, & filiis eius post diluuium, cum ex arca egressi essent. Vtrisque dixit post matrimonium iam contractum. Igitur per illa verba non præcepit illis, vt matrimonium contraherent, quod iam contractum erat; sed impertiuit illis benedictionem, vt copiosam sobolem procrearent ad multiplicandum genus humanum, quod tunc valde exiguum erat. Hoc constat ex ipso textu. Nam primo certum est, Noë & filios eius, antequam arcam ingrederentur, habuisse suas uxores. Gen. 7. 7. *Ingressus est Noë, & filij eius, uxor eius, & uxores filiorum eius, cum eo in arcam, propter aquas diluuij.* Secundò, certum est, eundem Noë & filios eius cum suis vxoribus, peracto diluuiio, egressos esse ex arca, Genes. 8. 18. *Egressus est ergo Noë, & filij eius, uxor*

Hh

illius

illius, & uxores filiorum eius cum eo. Tertio, certum est, postquam cum suis vxoribus egressi sunt ex arca, tunc illis dictum esse à Deo: *Crescite & multiplicamini*. Hoc enim disertè habet historia. Vnde euidenter sequitur, his verbis non contineri præceptum de matrimonio ineundo, quia matrimonium iam initum erat, sed benedictionem in propaganda posteritate. Et hoc significat textus, cum ait: *Benedixit Deus Noë, & filiis eius, & dixit ad eos: Crescite & multiplicamini, & replete terram.*

4. Idem dico de primis parentibus. Nam matrimonium inter illos statim contractum est, quando Deus ex costa Adæ dormientis formauit Euam. Tunc enim euigilās ex sopore, dixit Adam: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Hac vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ. Quibus verbis tria indicat. 1. Euam esse uxorem suam. 2. maius esse vinculum inter virum & uxorem, quam inter parentes & filios. 3. hanc coniunctionem coniugalem, quæ tunc inter ipsum & Euam facta est, fuisse figuram coniunctionis Christi cum Ecclesia. sic enim verba Adami interpretatur Apostolus ad Ephes. 5. 32. cum ait: *Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico, in Christo & Ecclesia.* Igitur quod postea dictum est primis parentibus: *Crescite & multiplicamini*: non continet præceptum de matrimonio contrahendo, sed solennem benedictionem in propagando humano genere.*

5. Similiter illa verba: *Non eris apud te sterilis utriusque sexus*, habent eundem sensum. Est autem

hic

hic sensus: Si custodieritis præcepta mea, dabo vobis benedictionem temporalem, tam in procreatione liberorum, quam in aliis rebus. Hoc etiam constat ex textu, qui sic habet: *Si postquam audieris hæc iudicia, & custodieris ea, & feceris, custodiet & Dominus Deus pactum tibi, & misericordiam quam iurauit patribus tuis: & diliget te, & multiplicabit, benedicetque fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, frumento tuo, atque vindemia, oleo, & armentis, gregibus ouium earum super terram, pro qua iurauit patribus tuis, ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non eris apud te sterilis utriusque sexus, tam in hominibus, quam in gregibus tuis.*

6. Quod autem obiicitur, nullum in V. Testamento fuisse cœlibem, verum non est. Cœlibes fuerunt Melchisedech, Iosue, Helias, Helisæus, Ieremias, Ioannes Baptista, vt testatur S. Ignatius in epist. ad Philadelphos. Item Abel frater Cain, vt tradunt Hieronymus, Basilius, Ambrosius, & alij apud Cornelium in cap. 4. Gen. v. 2. Vide Genebard. in Chronologia.

7. Nec obstat, ignominiosum fuisse apud Hebræos, non habere prolem. Nam hæc ignominia non proueniebat ex virginitate, vel cœlibatu, sed ex sterilitate matrimonij. Cum enim Deus promississet iis, qui in matrimonio viuebant, benedictionem & fecunditatem, sub hac conditione, si custodirent legem Dei; suspicio erat illos puniri à Deo, qui non habebant prolem, tamquam legis transgressores. Que erat magna ignominia. Nota: Aliqui in Ver. Testamento propter suam culpam non habebant prolem, ita vt sterilitas

Hh 2 esset

esset pœna peccati: Aliqui, sine sua culpa. Prioris generis fuit Abimelech, Rex Geraræ, qui non potuit habere prolem in sua familia, propterea quod eripuisset Abrahæ suam vxorem, iuxta illud Genes. 20. 18. *Concluserat Dominus omnem vuluam domus Abimelech, propter Saram vxorem Abrahæ.* Item, Michol vxor Dauidis, quæ quod derisisset Dauidem saltantem coram Arca Domini, mansit sterilis vsque ad finem vitæ. (2. Reg. 6. 23.) Item, illæ de quibus Oseæ 9. 13. *Da eis Domine. Quid dabis eis?* (nempe propter peccata sua.) Sequitur: *Da eis vuluam sine liberis, & vbera arenia.*

8. Posterioris generis fuerunt sanctæ fœminæ, Sara, vxor Abrahæ: Rebecca, vxor Isaac: Rachel, vxor Iacob: Anna, vxor Elcanæ: Sara, filia Raguelis: Elisabeth, vxor Zachariæ, & aliæ plures. Quæ quidem longo tempore fuerunt steriles, non propter suam culpam; sed vt Deus nouo miraculo ostenderet, filios, qui ex illis nascerentur, non naturæ viribus, sed Dei beneficio natos esse. Et quanquam supradictæ fœminæ coram Deo non fuerint passæ opprobrium aut ignominiam, quia Deus sciebat sanctas esse; tamen passæ sunt coram hominibus, qui putabant eas à Deo puniri per sterilitatem. Hoc sensu dixit Rachel, postquam peperisset, Genes. 30. 23. *Abstulit Deus opprobrium meum.* Et Sara filia Raguelis, post longam sterilitatem, orauit Deum dicens: *Peto Domine, vt de vinculo improprietatis huius absoluas me, aut certe desuper terram eripias me.* (Tob. 3. 15.) Et Elisabeth, ablata sterilitate, cum iam concepisset in vetero, occultabat se mensibus quinque, dicēs:

Quia

Quia sic fecit Dominus in diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. (Luc. 1. 24.)
Vide Maldonatum ibid. v. 25.

QVÆSTIO II.

In quo gradu licuerit, vel non licuerit contrahere matrimonium in veteri Testamento?

1. **V**EL, qui gradus consanguinitatis & affinitatis fuerint prohibiti in lege Mosæica? Respondeo. Ex Leuitic. cap. 18, colliguntur hæc duo. Primò, ratione consanguinitatis, non licebat contrahere cum his. 1. Cum patre vel matre: vel quod idem est, cum filio vel filia. 2. cum sorore. 3. cum nepte. 4. cum amita vel matertera. Secundò, ratione affinitatis, non licebat cum his. 1. cum nouerca. 2. cum sorore primigna. 3. cum filia aut nepte primigna. 4. cum vxore patru. 5. cum vxore fratris relicta, (nisi frater reliquisset illam sine prole, iuxta tertiam regulam supra assignatam.) 6. cum vxore filij. 7. cum sorore vxoris propriæ, vxore adhuc viuente. Nam si mortua esset vxor, licebat.

2. **QVÆRES:** An iidem gradus sint etiam prohibiti apud Christianos? Respondeo. Omnia sunt: & præter illos alij plures, vt patet ex Concilio Trident. Sessione vigesimaquarta, Canone tertio. Et quidem in consanguinitate, prohibiti sunt quatuor gradus. Vel, quod idem est, consanguinitas vsque ad quartum gradum inclusuè reddit matrimonium inualidum. (cap. Non

Hh 3   debet,

debet, de consanguinitate.) Similiter in affinitate prohibiti sunt quatuor gradus (cap. citato.) Nisi quod in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 4. statutum sit, ne affinitas ex fornicatione orta extendatur ultra secundum gradum.

3. Hic pro maiori intelligentia duo notanda sunt. Primo: Consanguinitas est propinquitus duarum personarum, orta ex naturali propagatione: quarum vel vna descendit ex altera, vt filius ex patre, nepos ex auo, pronepos ex proauo: Vel ambæ descendunt ex eadem, vt duo fratres ex eodem patre, duo nepotes ex eodem auo, duo pronepotes ex eodem proauo. (Valentia quest. 5. de Matrimonio puncto; §. Cognatio, & alij passim.) Affinitas est propinquitus duarum personarum, orta ex carnali copula vnius cum alterius consanguineo vel consanguinea: siue copula fuerit licita, siue illicita. Quo pacto inter nouercam & priuignum est affinitas, quia intercessit carnalis copula inter nouercam & consanguineum priuigni, nempe priuigni patrem. (Valentia ibidem, §. Affinitas.) Hinc sequitur, gradus affinitatis distinguendos esse per ordinem ad gradus consanguinitatis, vt paulo post clarius explicabo.

4. Secundò, Vt autem sciatur, quoto gradu consanguinitatis vna persona distet ab alia, tres regulæ seruandæ sunt. *Prima*: In linea recta, quæ est ascendentium & descendentium, tot gradus numerandi sunt, quot numerantur personæ, excepta prima. Itaque filius est in primo gradu consanguineus patri, nepos in secundo, pronepos in tertio, & sic deinceps. *Secunda*: In linea trans-

uersa,

uersa, quando vtraque persona æqualiter distat ab eodem stipite communi, totidem gradibus distant inter se, quot gradibus distat à stipite. Vnde fratres, qui æqualiter distant à patre, sunt consanguinei in primo gradu; quia quilibet illorum est consanguineus patri in primo gradu. Similiter filij fratrum sunt consanguinei in secundo gradu, propter eandem causam. *Tertia*: In linea transuersa, quando vtraque persona inæqualiter distat à communi stipite, quot gradibus distat persona remotior à stipite, totidem etiam distat ab altera. Vnde filius fratris distat à suo patre in secundo gradu. Hæ tres regulæ valent in iure Canonico, & seruantur in causis matrimonialibus. Vide Valentiam loco citato, Bellarminum de matrimonio capite vigesimo quarto, & alios.

5. Ad cognoscendos autem gradus affinitatis, tradi solet hæc regula: posita copula carnali inter virum & fœminam, quo gradu aliquis viro consanguineus est, eodem est affinis fœminæ vicissim, quo gradu consanguineus est fœminæ, eodem affinis est viro. Nota. Licet omnes consanguinei viri contrahant affinitatem cum vxore illius: Et rursus, omnes consanguinei vxoris contrahant affinitatem cum viro; consanguinei tamen viri & vxoris non contrahunt affinitatem inter se. (cap. super his, de consanguinitate.)

6. Iam faciliè intelligetur differentia veteris ac noui Testamenti, quoad gradus consanguinitatis & affinitatis. In veteri prohibiti erant duo gradus consanguinitatis in linea recta. Primus,

Hh 4 inter

inter patrem & filiam : vel inter matrem & filium. Secundus, inter auum & neptem : vel inter auam & nepotem. In linea transuersa, similiter duo. Primus, inter fratrem & sororem. Secundus, inter nepotem & amitam vel materteram. Non tamen inter neptem & patruum vel auunculum, vt notat Bellarminus cap. 17. At in nouo, prohibiti sunt quatuor gradus in vtraque linea. In recta quidem, primus inter patrem & filiam : inter matrem & filium. 2. inter auum & neptem. 3. inter proauum & proneptem. 4. inter abauum & abneptem. In transuersa autem, primus inter fratrem & sororem. 2. inter fratrem & fratris vel sororis filiam : inter nepotem & amitam vel materteram : inter neptem & patruum vel auunculum. 3. inter fratrem & fratris vel sororis neptem : inter pronepotem & amitam vel materteram magnam. 4. inter fratrem & fratris vel sororis proneptem.

7. Rursum, in veteri testamento prohibiti erant tres gradus affinitatis. In primo non licebat contrahere cum nouerca : cum sorore priuigna : cum filia priuigna : cum vxore fratris : cum vxore filij : cum sorore vxoris. In secundo, cum vxore patruui. In tertio, cum neptre priuigna. At in nouo, prohibetur etiam quartus gradus affinitatis. Itaque non licet contrahere cum vxore aui vel pronepotis.

8. Solet disputari, An omnes gradus, qui lege Mosaïca erant prohibiti, sint etiam iure naturali prohibiti: Respondeo. Non omnes. Nam Ecclesia in quibusdam potest dispensare, vt definit Concilium Tridentinum sess. 24. Can. 3. Non
posset

posset autem dispensare, si omnes iure naturali essent prohibiti. Qui ergo hoc modo prohibiti sunt? Primo certum est, omnes gradus consanguinitatis lineæ rectæ inter ascendentes & descendentes, iure naturali prohibitos esse. An autem primus gradus in linea transuersa, qui est fratris cum sorore prohibitus sit, dubium est. Plerique affirmant. Caietanus negat, quia Cain filius Adami accepit sororem suam in vxorem. Nec peccauit contra ius naturale. Bellarminus cap. 27. componit hanc litem. Ait quidem esse præceptum naturale, non contrahere cum sorore, sicut est præceptum naturale, non accipere alienum; sed non obligare in extrema necessitate. Sicut ergo licitum est, in extrema necessitate, accipere alienum panem & comedere; sic etiam licere in extrema necessitate, contrahere matrimonium cum sorore. Fuit autem extrema necessitas in principio Mundi. Nam Cain non poterat aliam vxorem habere, nisi sororem suam.

9. Secundo probabile est, primum gradum affinitatis, qui est inter priuignum & nouercam, lege naturali prohibitum esse, vt docet Bellarminus loco citato. Et probat ex eo, quia qui contrahabant matrimonium in gradibus lege naturali prohibitis, puniebantur morte: qui autem contrahabant in gradibus lege tantum Mosaïca prohibitis, puniebantur leuiori pœna. Leuit. 20. At contrahentes cum nouerca puniebantur morte: Ergo verisimile est, lege naturali prohibitum esse, contrahere cum nouerea. Ex dictis sequitur, reliquos gradus consanguinitatis & affinitatis, qui lege naturali non sunt prohibiti, prohibitos tan-

tum esse lege humana apud Christianos: quia tamen apud Iudæos prohibiti fuerint lege diuina Mosaica, tamen illa lex nunc abrogata est, nec Christianos obligat. Secundo sequitur, Pontificem in illis omnibus gradibus, qui lege naturali prohibiti non sunt, posse dispensare, sicut in multis dispensatum est.

QVÆSTIO III.

An potuerint accipere uxores alienigenas?

1. **V**idetur non potuisse. Primò, quia Deus seuerè id prohibuit in veteri Testamento. Exodi 34. 16. & Deuteronomio 7. v. 3. & 3. Reg. 11. 2. Secundò, quia grauitè puniuit illos, quod contra prohibitionem ipsius accepissent alienigenas, post mortem Iosue, Iudicum 3. versu quinto, & sequentibus. Tertiò, quia cum Sampson vellet accipere uxorem Philistæam, dixerunt ei parentes: *Nunquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum, & in omni populo meo, quia vis accipere uxorem de Philistis, qui incircumcisi sunt?* Iudicum 4. versu 3. Quibus verbis significabant, non licere accipere uxorem gentilem. Quartò, quia iuxta septimam legem superius assignatam, omnes viri debebant ducere uxores ex sua tribu & cognatione.

2. Sed contra est. Primò, quia lex quinta superius assignata concedebat illis, vt acciperent alienigenas in bello captas. Secundò, quia multi acceperunt alienigenas, sine vlla culpa aut reprehensionem.

prehensione. Sic Iacob accepit filias Laban idololatæ, Genes. 30. versu 25. Ioseph filiam Putipharis Ægyptiam. Gen. 41. versu 45. Moyses filiam Iethro Æthiopiæ. Exodi 2. versu 21. Mahalon & Cheilon, uxores Moabitidas. Ruth 1. 4. Similiter Booz, Ruth Moabitidem. Ruth 4. 10. Salmon, Rahab Chananzam. Matth. 1. 5. Sampson, Philistæam. Iudic. 14. 2. Dauid filiam Regis Gessur. 2. Reg. 3. v. 3. Salomon, filiam Pharaonis Regis Ægypti. 3. Reg. 3. v. 1. Denique Esther nupsit Assuero Regi Persarum, qui erat Gentilis. Esther 2. 17.

3. Respondeo cum distinctione. Ordinariè non licebat Iudæis accipere uxores alienigenas seu gentiles: extraordinariè licebat in tribus casibus. Prior pars patet, quia erat illis prohibitum, propter periculum subuersionis & idololatriæ. Hoc patet ex locis citatis. Exodi 34. versu 16. *Nec uxorem de filiabus eorum accipies filijs tuis: ne, postquam ipsæ fuerint fornicata, fornicari faciant & filios tuos in Deos suos, id est, ne sint illis occasio idololatriæ.* Et Deut. 7. versu. 3. *Nec sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius: nec filiam illius accipies filio tuo; quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & vt magis seruiat Dijs alienis.* Et 3. Regum 11. versu 2. *Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras: certissimè enim auerrent corda vestra, vt sequamini Deos earum.* Quæ testimonia intelliguntur potissimum de feminis Chananzæis, quarum terram possessuri erant Iudæi. Et quia post mortem Iosue contempserunt hanc prohibitionem, merito à Deo puniti sunt, iuxta illud Iudic. 3. versu 5. *Filij Israël habitauerunt*

runt in medio Chananai, & Hethei, & Amorrhæi, & Pherезæi, & Heuæi, & Iebusæi, & duxerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt, & seruiuerunt Dus eorum. Feceruntque malum in conspectu Domini, & obliuiscunt Dei sui, seruientes Baalim & Astaroch. Iratusque contra Israël Dominus, tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamia, seruiueruntque ei octo annis.

4. Posterior pars probatur, quia extraordinariè poterant accipere uxores gentiles, in his tribus casibus. Primò, si uxores relicto gentilismo, conuerterentur ad cultum veri Dei. Tunc enim cessabat periculum subuersionis & idololatriæ. Sic conuersa fuit Ruth Moabitis: sic Rahab: sic aliarum plures, & hoc sensu concessum fuit, accipere alienigenas bello captas. Deut. 21. 11. Non enim fuit concessum, nisi prius raso capite, præcisus uinguibus, mutata veste, defleto patre & matre. Nam per huiusmodi ceremonias significabatur, quod prius deberent eiurare ritus & mores patriæ, ac præcipuè cultum falsorum Deorum. Vide Serarium in cap. 6. Iosue quæst. 50.

5. Secundò, si Deus excitaret aliquem Iudæum, ut acciperet uxorem gentilem, etiam in gentilismo permanentem. Sic excitauit Sampsonem, ut acciperet Philistæam; quod parentes illius ignorabant, iuxta illud Iudic. 14. versu 4. *Parentes autem eius nesciebant, quod res à Domino fieret, & quæreret occasionem contra Philistim.* Sic excitauit Estherem, ut nuberet Assuero regi gentili; quia ex tali matrimonio multa bona toti Iudæorum genti erant obuentura.

6. Tertio, si esset aliqua necessitas vel uirgens causa, cur acciperent uxores alienigenas. Sic excusari poterant Mahalon & Chelion, accipiendo uxores Moabitidas. Erant enim iuuenes in feruore ætatis; erant in aliena patria; erant egentes & famelici. Nullum apparebat remedium, vel contra feruorem libidinis, vel contra famem & egestatem, nisi ducerent uxores illius loci, à quibus sustentarentur. Vnde Ruperrus lib. 1. in Matthæum: *Mahalonem non lex iustificat, sed necessitas excusat, scilicet fames, qua facta fuerat, & propter quam, ut Scriptura refert, abiit homo de Bethlehem.* Et ibidem: *Nisi necessitas illos excusaret, nec ipsi uxores ducere debuissent Moabidas.* Quo etiam spectat illud Valentiniani Imperatoris in Nouellis L. 11. Theodosiani codicis: *Nihil turpe, nihil ueritum credit esuries. Sola cura est, ut qualicunque sorte uiuatur.* Vide Serarium in cap. 1. Ruth, quæst. 11.

7. Porro, an omnes illi, quos ante diximus accepisse uxores gentiles, potuerint excusari uno istorum casuum, non est huius loci disputare. Constat aliquos excusari potuisse, ut iam dictum est: Salomonem non potuisse, ut patet 3. Reg. 11. 1. & sequentibus. De reliquis disputant suo loco interpretes. Quod ultimo loco obiciebatur, viros debuisse ex sua tantum tribu & cognatione accepisse uxores, iam examinandum est.

QVÆSTIO IV.

An Iudæi potuerint accipere uxores extra suam
tribum & cognationem?

1. **D**ictum est, ordinariè non potuisse accipere uxores gentiles, sed tantum Hebræas. Nunc quæstio est, an promiscuè potuerint accipere Hebræas ex quacunque tribu? An verò necesse fuerit, vnumquemque accipere ex sua tribu, & non ex alia? Ratio dubitandi sumitur ex illa lege, quam supra allegavi: *Omnes viri ducem uxores de tribu & cognatione sua: & cuncta fœmina de eadem tribu maritos accipient; ut hæreditas permaneat in familiis, nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant, ut à Domino separata sunt.* (Numerorum trigesimo sexto, versu septimo.) Quæ sanè lex, si spectemus verba, videtur fuisse generalis, ita ut nulli licuerit contrahere matrimonium extra suam tribum aut cognationem. Et sic sentiunt Lyranus & Abulensis in illum locum, & Turniellus in Annalibus, Anno mundi 2583. numero 31. Nisi quod excipiant Leuitas. Nam illa lex propterea lata est, ne paternæ hæreditates, per matrimonia diuersarum tribuum, de vna tribu in aliam transferrentur; sed singulæ hæreditates manerent in suis tribubus. At Leuitæ non habebant paternas hæreditates, nec ullius alterius hæreditatis erant capaces; ac proinde non fuissent translata hæreditates ex vna tribu in aliam, etiamsi Leuitæ contraxissent matrimonia cum hominibus aliarum tribuum.

2. Alij

2. Alij probabiliter putant, non fuisse legem generalem, sed tantum obligasse eas fœminas, quæ succedebant in hæreditatem patris, propter defectum masculæ prolis: Et similiter eos tantum viros, qui tales fœminas ducebant in matrimonium. Huiusmodi enim viros ac fœminas debuisse esse eiusdem tribus & cognationis. Ita Burgensis, Caietanus, Oleaster, Vatablus, Cornelius, in cap. 36. Num. Ratio sumitur ex occasione illius legis, quæ fuit huiusmodi. Deus dederat duplex præceptum Moyfi in deserto. Vnum, ut filij Israel, quando venirent in terram promissionis, sorte eam deiderent, & vnaquæque tribus ac familia haberet suam certam portionem, ac hæreditatem, excepta tribu Leui. Alterum, ut si aliquis paterfamilias moreretur sine filiis, filia essent hæredes. (Numerorum 27. 8.) Contigit postea, ut Salphaad, qui erat de tribu Manasse, moreretur sine filiis, & relinqueret tantum filias. Itaque filia erant hæredes. Hinc oriebatur quæstio, An istæ filia possent nubere maritis aliarum tribuum? Nam si nuberent, hæreditas illarum erat transitura ad alias tribus. Sin minus, non erat libertas nubendi, quibus vellent. Igitur ad hanc quæstionem respondit Deus per Moysen, ut non nuberent, nisi in sua tribu: ne, si extra suam tribum nuberent, hæreditas ad alias tribus deriuaretur. Hæc autem responsio non erat generalis, sed pertinebat ad eas tantum fœminas, quæ erant hæredes suorum parentum: ad alias minimè.

3. Hæc sententia dupliciter confirmari potest.
Primò

Caput vigesimum

Primò ex Hebræo textu, qui sic habet: *Omnis femina hereditans hereditatem, nubi vni ex tribu sua.* Deinde exemplo eorum, qui, quod isto casu non comprehenderetur, extra suam tribum contraxerunt matrimonia. Sic Dauid, qui fuit de tribu Iuda, duxit Michol, filiam Saulis, de tribu Benjamin. Sic filij Israël iurarunt, quod non vellent filias suas dare Benjamitis. (Iudic. 21. 1.) Ex quo colligimus, solitas id antea facere. Sic denique omnes illi, quos supra diximus accepisse vxores gentiles seu alienigenas.

QVÆSTIO V.

Qua sit differentia inter Matrimonium Veteris ac Novi Testamenti?

1. **R**espondeo. Vnum differt ab altero, sicut Synagoga ab Ecclesia: Vel, sicut matrimonium Abrahamæ cum ancilla, à matrimonio eiusdem cum libera: vel generatim, sicut ymbra imaginis ab ipsa imagine. Nam sicut Synagoga fuit imperfectior, quam Ecclesia: Et matrimonium cum ancilla, imperfectius, quam cum libera: Et ymbra imaginis imperfectior, quam ipsa imago: Ita matrimonium Mosaicum fuit imperfectius, quam matrimonium nostrum. Et quidem multis modis.

2. Primò, quia nostrum matrimonium est Sacramentum à Christo institutum, quod confert gratiam, sicut Baptismus & alia Sacramenta. (Trident. sess. 24. Can. 1. D. Thomas in Supplemento, quæst. 42. artic. 1. & 3. & alij passim.)

At

De Matrimonio veteris Testamenti. 477

At Mosaicum non fuit Sacramentum. Itaque duo spectanda sunt in nostro matrimonio. 1. Contractus ciuilis. 2. Ratio Sacramenti, quæ contractui superuenit. In priori conuenit cum Mosaico: in posteriori differt.

3. Secundò, Mosaicum poterat dissolui per libellum Repudij, vt dicam cap. 23. Nostrum non potest hoc modo dissolui. (Trident. can. 5. & 7.) Sicut Synagoga à Deo repudiata est; Ecclesia nunquam repudiabitur. Et hoc aptè significatur per Abraham, qui repudiavit Agar, quæ erat ancilla; non autem Saram, quæ erat libera.

4. Tertiò, Mosaicum admittebat Polygamiam; nostrum non admittit. Itaque licebat per legem Mosaicam, habere plures simul vxores. (c. sequenti.) per Euangelicam non licet (Trident. can. 2.) Sicut Deus in Veteri Testamento non solum habebat filios adoptiuos ex Synagoga, sed etiam ex gentilitate. At in nouo nullum habet, nisi ex Ecclesia, quam solum agnoscit pro sua sponsa.

5. Quartò, in Mosaico, duo tantum gradus consanguinitatis, & tres affinitatis erant prohibiti, in nostro, plures (supra q. 2. §. 6. & 7.) Quintò, Mosaicum, vt plurimum, debebat contrahi inter virum & fœminam eiusdem tribus: nostrum non astringitur ad certam tribum. Sextò, in lege Mosaica, frater debebat accipere vxorem fratris sui defuncti, si mortuus esset sine prole: in Euangelio nulla talis est obligatio.

6. In eo tamen conueniunt, quod sicut iuxta legem Mosaicam non licebat cōtrahere matrimonia cum infidelibus & idololattris; ita iuxta Euangelicam nō licet cum infidelibus & hæreticis, hoc

II interest,

interest, quod si Christianus contrahat cum fœmina infideli non baptizata, matrimonium sit irritum: Sic cum hæretica, sit quidem illicitum, non tamen irritum.

CAPVT XXI.

De Polygamia.

1. **P**OLYGAMIA idem est, quod pluralitas vxorum: Est ergo quæstio, an in Veteri Testamento licuerit vni viro habere simul plures vxores? Ratio dubitandi est, quia nec Adam, nec vllus alius ab initio mundi, vsque ad diluuium, habuit simul plures vxores, nisi solus Lamech. (Genes. 4. 19.) Qui idcirco reprehenditur à Nicolao Papa in Epist. ad Lotharium Regem, vbi illum vocat adulterum. cap. an non 24. quæst. 3. At si licuisset habere plures, cur Lamech eo nomine reprehenderetur? Cur nullus alius, ex tot millibus virorum, qui vixerunt ante diluuium, plures habuit?

2. At contra est, quia multi sancti viri post diluuium Polygamia vti sunt; quod non fecissent, si fuisset prohibita. Nam Abraham habuit duas vxores, Saram & Agar. Iacob duas, Liam & Rachel: Elcana duas, Annam & Phenennam: Dauid plures, Achinoam, Abigail, Maacha, Aggith, Abital, Eglam, Bersabee, Michol. Et sic deinceps.

3. Respondeo 1. Polygamia repugnat primæ institutioni matrimonij, quæ à Deo facta est in Paradiso. 2. Repugnat etiam aliquo modo legi naturæ.

3. Deus

3. Deus tamen concessit, vt post diluuium liceret habere plures vxores, quod ante diluuium non licebat. 4. Hæc concessio, quam alij dispensationē vocant, confirmata est per Legem Mosaicam. 5. Sed reuocata per Euangelicam, quia Christus in Euangelio reduxit matrimoniū ad primam institutionem, ita vt non amplius liceat habere plures simul vxores. Hæc singula confirmanda sunt per totidem conclusiones.

CONCLUSIO I.

Polygamia repugnat primæ institutioni Matrimonij, quæ à Deo facta est in Paradiso.

4. **S**ic docent Hieronymus, Chrysostomus, Theophylactus, Beda, Anselm. in c. 19. Mat. Ambros. in libr. de viduis circa finē, August. l. 1. de nuptiis & concupiscentia cap. 9. asserentes matrimonium initio institutum fuisse inter vnum & vnam, & consequenter exclusam polygamiam. Quod dupliciter probari potest. Primò ex Scriptura, quæ vtitur numero singulari. Gen. 1. 27. *Masculum & fœminam creauit eos.* Et cap. 2. 24. *Relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit vxori suæ: Et erunt duo in carne vna.* Non dixit in plurali; Masculum & duas, vel tres fœminas creauit: Nec, adhaerebit vxoribus suis: Nec, erunt plures in diuersa carne. Secundò, ex ipsa hominis creatione. Nam si Deus voluisset Adamū habere plures vxores, sine dubio creasset illi plures fœminas, quas in vxores ducere potuisset. At vnam tantū creauit. Voluit ergo vna